

توسعه و توسعه نیافتگی

روستایی در ایران

دیدگاههای نظری متداول در باب توسعه

الف - مکتب تکاملی توسعه برای پاره‌ای از ستیزان علوم انسانی قرن نوزدهم مفهوم تکامل به همان معنی که در زیست‌شناسی و علوم طبیعی به کار گرفته می‌شد، در تفسیر تحول جوامع نیز می‌توانست به کار گرفته شود.

در دیدگاه اینان، جامعه همچون موجود زنده، پیوسته در سیوریت و تکامل است به گفته «هربرت اسپنسر» که نام او برترین دانشمند مکتب تکاملی است، جامعه انسانی با گذشت زمان از توحش به تمدن رسیده است و با رسیدن به مرحله صنعتی دچار امنیت و آرامش خواهد شد.

ب - نظریه‌های نوسازی مؤلف در تشریح این مکتب، عقاید سه تن است از صاحبان آن به بحث می‌کشد.

۱- «ردفیلد»: این نویسنده در هر جامعه‌ای دو بخش در نظر می‌گیرد.

الف - بخش سنتی (قومی) ب - بخش شهری. از نظر وی شهر منبع دگرگونی و توسعه است و بخش نخست، بخشی است راكد.

۲- «اسلمس» - به نظر وی توسعه اقتصادی زمانی میسر می‌شود که چهار حالت در جامعه پیش بیاید.

۱- در جامعه تک‌تک‌تولیدی جدید جانشین شمالیتهای سنتی شود.

۲- کشاورزی از مرحله خود مصرفی به مرحله تجاری برسد.

۳- نیروی مائین جانشین بازاری کار شود.

۴ - جامعه به جانب شهری شدن در حرکت باشد.

این چهار حالت موجب پیدایی تغییراتی در سیاست، تعلیم و تربیت، جهان بینی و عادات می‌شود.

۲ - روستو - بر اساس عقیده بود که همه کشورها در پویای توسعه ۵ مرحله را پشت سر می‌گذارند: مرحله سنتی، مرحله ابل از جنب اقتصادی، مرحله جهش، مرحله بلوغ، مرحله مصرف‌انگیز.

کشورهای جهان سوم باطنی این مراحل می‌توانند به مرحله توسعه یافتگی قدم بگذارند. درست همانگونه که کشورهای پیشرفته فعلی، آنها را پشت سر نهاده‌اند.

ج - دیدگاه مارکسیستها

در زبانهای تکامل‌گرا توسعه‌های تولید موجب انتقال جامعه از یک مرحله به مرحله بعدی و پیشرفته‌تر می‌شود.

د - نظریه وابستگی

سیاسی از نظریه پردازان مشهور علوم اجتماعی بر این عقیده‌اند که ریشه‌های توسعه یافتگی و مابعد ماندگی

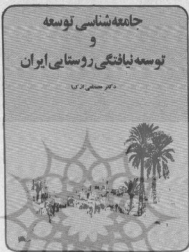
وابستگی در فراسوی مرزهای ملی جستجو کرد، چه این مسئله متأثر از سیستم اقتصادی و سیاسی جهان و درجه اول ناشی از امپریالیسم است یا از پاران، گویندر فرانک، سیمپرا مین

و. مشهورترین دانشمندان طرفداران این تئوری می‌باشند. با وجود اختلافاتی که در طرز فکر نویسندگان فوق

مشهود است، وجه مشترک اندیشه آنان این است که نظام نابرابر اقتصاد جهان و روابط سلطه، موجب فاصله عمیق میان

کشورها شده است.

شالردو کتاب در بخش دوم ریشه‌ها می‌شود که

کتاب جامعه‌شناسی توسعه و توسعه نیافتگی روستایی در ایران، تلاشی است در ادامه اثر قبلی مؤلف در زمینه جامعه‌شناسی توسعه روستایی، با تکیه بر شرایط و اوضاع خاص ایران.

فصل اول و دوم اختصاص دارد به عقاید مختلفی که در تعریف توسعه و شاخص‌های آن از جانب اندیشمندان مختلف ارائه شده است. در این زمینه، واژه‌های مختلفی که برای مشخص‌ن ساختن تحولات کشاورزی روستا توسعه‌نگار می‌رود، ذکر می‌شود.

واژه‌هایی همچون نوسازی، صنعتی شدن، رشد اقتصادی، شهر گرایی و رشد اقتصادی، ولیکن هیچکدام از این مفاهیم نمی‌توانند جامعیت مفهوم توسعه را داشته باشند.

ب توجه به تعاریف گوناگونی که از توسعه به عمل آمده می‌توان گفت، شاخص‌های توسعه عبارتند از:

کاهش فقر، کاهش بیکاری، کاهش نابرابری، دگرگونی در ساختارهای نهادی، اجتماعی و اداری، وجود ارتباطات

بهتر، ایجاد نظام اجتماعی مبتنی بر عدالت، افزایش مشارکت مردم در امور سیاسی، دگرگونی در عادات و آداب و رسوم و تفکری.

بنابر این توسعه پویایی است چند بعدی که با پیش‌های تنگ‌انگیز قابل تبیین نیست.

موضوع بحث سومین فصل کتاب و جوه مشترک کشورهای جهان سوم می‌باشد.

جامعه‌شناسی توسعه و توسعه نیافتگی

روستایی ایران نوشته: دکتر مصطفی ازکیا، ۲۲۴ صفحه، انتشارات اطلاعات، تهران، ۱۳۶۵.

پژوهش در توسعه و عقب‌ماندگی، مقاله‌ای نسبتاً نوپا جوان است.

پس از دومین جنگ جهانی بود که آشکار شد دره‌ای عمیق و مرگ بار دگرگونی کشورها را از هم جدا می‌کند.

در حالی که در ۳۶ کشور محروم جهان درآمد سرانه در سال کمتر از ۳۰۰ دلار است، در کشورهای صنعتی و بعضی از کشورهای تولیدکننده نفت (این درآمد بالغ بر ۱۰۰۰۰ دلار می‌شود).

در این تصویر تاریک، تنها نقطه روشنی که به انسان امید می‌دهد، علم و دانش و خلاقیتی است که پروردگار در نهاد انسان به دیده نهاده است. تا در پیشگاه اقدام کرد

و باید صادق بود و صادقانه اندیشه و صادقانه مشکلات را با زوگی کرد و سرانجام هوشیارانه و صادقانه در پی رفع آن

برآمد. باید به این نکته ایمان داشت که کلبه سعادت و شادمانی انسان در دست خود اوست، همانگونه که حکیم پارسی فرموده می‌رود که: بدست من و تو است نیک اخیری. در نیمه دوم

قرن حاضر ذهن انسان‌های واقعی بین و دورنگر دوباره به افق «زمین» دوخته شد که منبع روزی و حیات است. و این

پار و بازهای چون روستا، زمین، دهقان، آب، خواربار و غذای مغذی، عین، تری و ملسوس تر و جذاب تر جلوه می‌کند.

برگرفته از فصل است در نخستین فصل، موقله به معرفی و نقد پروژه اثرات خارجی ودخلی که درموضوع اطلاعات نوشته شده است. می پردازد ودرآن بیان کتاب صانک وزارع دربارته ارتکب س - لستون جای ویژه ای دارد.فصل دوم بانعریف اصلاحات ارضی شروع می شود که محوراصلی کتاب نیزمی باشد.افعال لزوده به بحث اصلی موقله به برشماری و تشریح الگوهای مالکیت و قدرتی و ها وگروه بندیها درون روستا و نیز شکل بهره برداری از زمین می پردازد و سپس بافصل سوم وارد بحث اصلاحات ارضی می شود.

به زعم نویسنده کتاب روستاهای ایران تا آغاز قرن حاضر ازمرگونه تغییر نیلوی رنگار ماندند حتی انقلاب مشروطه بعمده ای تغییرات و تحولاتی که درون بافت روستا رخ نه کرد. این اولین بار مرهیت به شکل مسأله معادن و زمین در کانون توجه سران نهضت قرار گرفت.

دیوره ۱۳۲۳ - ۱۳۲۴ تغییرات معینی در رابطه با اداره ای اصلاح و موقوفات صورت گرفت اما به طور کلی پایه های اقتصادی - اجتماعی رها تغییر نی کرد.

دیوره ۲۱ - ۱۳۲۳ در اقدامات پراکنده ای مرورد مسأله زمین به فرغ پیوست اما هیچ یک از این اقدامات واقع مشکلات نبود.

به همین خاطر رژیم تصمیم گرفت دست به اصلاحات ارضی بزند. به نظر موقله، رژیم پهلوی نسبت دوامقل فشار دست به این کار زد.

۱ - فشارهایی که از جانب دولت های خارجی و به ویژه آمریکا برای انجام این امر وارد می شد. ۲ - فشارهایی که ارتباط به محل می آمد میبایک جهت بهبود اوضاع روستاییان و جلوگیری ازتوروش صورت گیرد اصلاحات ارضی درسه مرحله صورت گرفت و ۱۰ سال به طول انجامید.

در فصل چهار پادشاهی اصلاحات ارضی در روستاهای ایران، دوره بررسی قراری گیرد پروژه ای نتایج که مرورد اثرات نویسنده قرار گرفته است. عبارت است از:

۱ - اصلاحات ارضی نتایج دست بزرگ مالکان را از بین روستا قطع کند چه آنها بافولخی که در مرحله دولت داشتند توسط اشراف پادشاهی منصف از تقسیم زمین جلوگیری نمایند.

۲ - حدود نسبی از زمین نویسنده مشمول دریافت زمین شود زیرا زمین لفظ به دارندگان باشد. داده می شود با تاملی در موقله در مورد نتایج موهظ نویسنده ضروری است. ۱ - مفروضه از «نشن» یا حق ریشه در واقع سابقه خدمت است که معقان در کشاورزی دارد. ۲ - عدم زیایی در معقان دارای نسق هم صاحب زمین شدند. بهرحال عدم دریافت زمین لایال متعددا داشت که نتاشن نسق یکی از آنها بود. نت نام آن.

۳ - این لایال را می توان به این شرح برشمرد: ۱ - کسود زمین های روستایی و قابل کشت. ۲ - روهه خرده مالکینی که املاک آنها مشمول تقسیم نمی شد.

به زعم نگارنده این منظور سیستم پیچیده خرده مالکی در ایران، الگوهای عاطفی موجود میان ارباب و معقان، قلعه های مذهبی و ادب و رسوم ویژه اربابان در این مسائل حاضر مطرح می کند. این است که بنا انقلاب اسلامی ایران، روستاییان ایران تا حد زیادی غیر سیاسی بودند و حال اینکه روستاییان ایران در بسیاری موارد در مقابل اصلاحات ارضی داشتند به یک مبارزه منفی زنده و این یکی از دلایل شکست رژیم پهلوی بلیه نتایجی را که موقله برمی شمارد عبارت است از:

۱ - عدم تسامح در مقدار زمین هایی که نصیب معقان شد.

۲ - تأخیر در شروع اصلاحات ارضی. ۳ - دوره چهارم به سختی می تواند دلیل شکست اصلاحات ارضی باشد زیرا اگر اصلاحات ارضی در درون جامعه ای صورت بگیرد که هنوز آمادگی لازم را ندارد و در شرایط فرهنگی لازم برخوردار نیست، باید که با موفقیت روبه

رو شود شکست اصلاحات ارضی در ایران، در مصر، در عراق و الجزایر و در بسیاری از کشورهای آفریقایی و آمریکایی لاین چند دلیل مشترک دارد:

۱ - وجهه حکومت هایی که به اصلاحات ارضی باور نداشتند. ۲ - کمبود زمین های مناسب در مقابل جمعیت کشاورزی.

۳ - سیستم های پیچیده خرده مالکی در قالب این کشورها.

۴ - کمبود منابع آب

۵ - وجود عتایی که موقل بزرگ مالکی که در عدم تقابلیک نهادها و سازمان ها و تاسیساتی که هم نام دوام و استمرار عدالت اجتماعی در روستاها هستند از جمله شرکت های تعاونی.

مطابق بحث فصل آخر کتاب، همگی به نحوی منتر از فصل چهارم و از اصلاحات ارضی است و به شرح وضعیت روستاهای پس از اصلاحات ارضی می پردازد آنها تنها از بعد نهایی و تشکیلاتی.

در فصل پنجم از قهرها و گروه های اجتماعی روستا به این طریق با این مورد می شود:

۱ - مالکان غایب از ده و با زمین داران شهرتین - این گروه دستا در نتیجه اجرای اصلاحات ارضی، املاک خود را از دست دادند و اینک مجددا به صورت سرمایه داران ارضی، کارگران دولت، تجار و با سهامداران کارخانجات دولتی موقوفات خوشان را در حیات مذهب تحکیم بخشیدند.

۲ - معقان - به اعطاء نویسنده، اصلاحات ارضی فاصله اقتصادی اجناسی در میان معقان را نسبت به قبل از اصلاحات ارضی فروتنر کرد. تخمین زده می شود که حدود ۵۰ درصد از معقواریهای روستایی صاحب زمین به حقه دریافت زمین محروم شدند. این موضوع باعث شد که معقان با سه گروه تقسیم شدند.

۱ - معقان خرده یا با معقان فقیر که غالباً دچار بندهای دائم التزیه هستند.

۲ - معقان متوسط که خرده مالک زمین خویش هستند و در آن به کشت و باغی می پردازند.

۳ - معقان ثروتمند که دارای ۱۵ تا ۱۰۰ هکتار زمین هستند و به استمرار زمین روزهی می پردازند.

حرفه ای فصل پنجم پس از آنکه ویژگی های جنرالایی خاص ایران از جمله گوناگونی و پراکندگی زمین های زراعی، میزان بازاری محسوس در هر مکان، کمبود آب و به اجمال شرح داده است. در آخرین بخش به بحث عبده رشد کند و کاهش بارده کشاورزی اشاره شده است. این عمل عبارتند از:

۱ - عدم تقسیم سرمایه لازم به بخش کشاورزی. ۲ - توزیع نابرابری اجناسی کشاورزی در میان کشاورزان. ۳ - سیاست های نامرست کشاورزی و از جمله تاسیس تعاونی های کشت و صنعت. ۴ - از میان بردن آبشیر خاطر کشاورزان با تاسیس شرکت های تعاونی زراعی. ۵ - عدم رفاه توان کشته در کتلاخ سیستم نه امزراع بزرگ شتاع. ۶ - توسعه و بسط بانکداری و صنعتی کشتی.

شرکت های تعاونی روستاییان

اصلاحات ارضی بخلاف بسیاری از پندارهای رایج تنها به تقسیم زمین محدود نمی شود بلکه تغییر در نظام بهره برداری از زمین، تاسیس بانکهای اعتباری و شرکت های تعاونی و نیز تغییر در تکنیک بهره برداری و تکنولوژی بخش کشاورزی اهم از وسایلی تولید حیل و نقل و ارتباطات، تاسیس شرکت های تعاونی تولید و توزیع (مصروف) و فراتر از آنها تغییراتی در سیستم سیاسی - اجتماعی حاکم بر روستا را نیز باهنی به همراه پیابوره تا منظور اصلی و اساسی از یک اصلاحات ارضی واقعی را فراهم آورد این اهداف عبارت است از بهبود وضع زندگی روستاییان، توسعه روستا، استقرار عدالت اجتماعی در مقابل کشاورزان اقزایش سهم و نقش کشاورزی در تولید ناخالص ملی، نیاز کردن کشور از درود کالاهای اساسی و اولیه مردم و رتاجام نیل به خودکفایی و از آن طریق رسیدن به استقلال و قطع وابستگی و اقزایش حیثیت

ملی، بدین ترتیب روشن می شود که اصلاحات ارضی نشی بسیار حیاتی در توسعه کشور به عهد دارد و چن یک امری که تنها با اصلاحات ارضی امکان صورت می گیرد. اینک چنانکه ذکر شد محتاج تفسیرات اساسی در نهادها و تاسیسات سیاسی و اجتماعی و اقتصادی حاکم بر روستاها و روش شکست بسیاری از کشورها را در استقرار استمرار اصلاحات ارضی جامع باید در همین نکته دانست.

ولی به شهادت تجربیات به دست آمده این تصویری است سخت کوشش بیپایانه شاید به خاطر اهمیت این مسأله است که شرکت های تعاونی همان استقرار و استمرار توسعه روستاییی قلمداد می شود.

در رژیم پاشاهی، این گروه تعاونی ها در آغاز مرود تشویق قرار گرفته اما درگیری ننگذشت که از یاد رفتن عمل شکست آنها در کتاب این گونه شماره شده است:

۱ - عدم تربیت سرمایه لازم به تاسیسات. ۲ - عدم نظارت برومقای ارضی به روستاییان. ۳ - ضعف مدیریت. ۴ - نادانستن قالب و فرم تشکیلاتی مناسب با وضع روستاییان.

پس از ارزیابی عمل کرد تعاونیهای روستایی، نویسنده به تشریح انواع بهره برداری های می پردازد. منظور از بهره برداری، ساختاری است که کشاورزان در آن قالب به فعالیت می پردازند. خرده مزرعه بحث انواع بهره برداری ها به شرح زیر مطرح می شوند:

بهره برداری خانوادگی، بهره برداری اجاره ای، واحدهای مبتنی بر سرمایه برداری امعز و خصوصی و با دولتی، بهره برداریهای به شیوه تعاونی و با مشاع های روستایی.

بهره برداری خانوادگی دهقانی

در این نوع بهره برداری، رئیس خانواده مالک قطعه زمینی است که خرده و پیمان زن و فرزندان در آن به کار مشغولند و ممکن است کفلی برای رتق و فنق امور مزرعه در فصل داشت و پرداخت از جیب کارگران روز مزد و نیز استفاده کند. این مزارع با خرده مزارع روستایی به براتر از آنها از دید تکنیک رتق خانوار درآمده است و اندازه آنها از ده هکتار تجاوز نمی کند.

این گونه مزارع معمولاً زن در بسیاری از امور مزرعه نتقهای را می پذیرد.

علاقه بر فعالیت های زراعی، دامداری و با با داری نیز در آنها رایج است. این نوع بهره برداریها رایج نوع بهره برداری های معمول در ایران است به طریقی که آمادگی موجود در اولیاه ۶۰۰ نشان داده است. از حیث تعداد ۸۴ درصد کل بهره برداری از این سنخ است.

این نوع بهره برداریها امروزه خرده به چند شکل دیده می شوند.

الف - بهره برداریهای دهقانی خرده یا که در آستانه فروپاشی پس می روند.

ب - گروههای دهقانی هم آمیه که مشکل از تعداد است که در هرگزشت اب دارای ۲۲ ساعت آب به صورت ۲۴ سهم یا ۲۴ سهم هستند.

البته این نوع بهره برداریها در سهام ریز تری نیز تقسیم می شود و البته ممکن است هیچگونه تسامی ای نیز بین سهام نباشد. یعنی یک نفر ممکن است دارای ۴ ساعت آب باشد و دیگری دارای ۲۲ ساعت. در برابن این مقاله به این موضوع اشاره خواهد شد.

ج - کتق کوتهی، که در آن مزارع به طور اشتراکی می کتق می شود اما محسوس با براساس زمین و سهم کارگر و میزان آب تقسیم می شود.

بهره برداریهای اجاره ای

در این نوع بهره برداری، مالک آب و زمین خود را طبق قرارداد به یک یا چند نفر اجاره می دهد و سهم اجاره را به طریقی دریافت می دارد. و همان سود و زیان مستقیم نیست و هیچ دهقانی در نحوه اداره و مدیریت کتق و دریافت محصول ندارد. قرارداد اجاره معمولاً یکساله است.

بهره برداریهای اجاره ای

بهره برداریهای اجاره ای

بهره برداریهای اجاره ای

بهره برداریهای اجاره ای

بهره برداریهای اجاره ای

بهره برداریهای اجاره ای

بهره برداریهای اجاره ای

مولف کتاب مورد نظر و نیز نویسنده کتاب ملاحظه ما بهره براری از زمین و نیز نویسنده کتاب پیش دانشی، برای این نوع بهره برداری ها ویژگی های کم و بیش متفاوتی است آنچه ذکر شد در نظر می گیرند

۳- بهره برداری های تجاری

مشخصات این نوع بهره برداری ها به شرح زیر است: مالک و یا مالکین آنها معمولاً شهر نشینند. در این نوع بهره برداری از کارگران روزمزد استفاده می شود. زمین بسیار مگر علی از مسجول برای آنها مقرر گرفته است و شوره سعی می شود در آن سرمایه ها و ماشین جانشین بازاری کارشود.

مساحت این بهره برداری ها معمولاً بیش از ۵۰ هکتار است. در این مزارع سود آبی و صدور کالای کشاورزی مینماید آنکه است.

مولف کتاب به تقسیم بندی خویش بهره برداری های تجاری را از زکات و صنعت ها و نیز شرکت های سهامی زراعی، جدا می کند و هر یک را جداگانه مورد بحث قرار می دهد.

شرکت های تعاونی تولید

یکی از اشکال بهره برداری ها پس از اصلاحات ارضی شرکت های تعاونی تولید است که با کشت و صنعت ها و شرکت های سهامی زراعی از حیث نوع فعالیت، وجه تشابه زیادی دارد. اختلاف آنها بیشتر در هدف و تشکلات این واحدهاست. تعاونیها بیشتر تابع مقررات دولتی و محری می باشد و این دولت بود و حد آنکه بهره برداری های نامرود بیشتر تحت نظارت و مدیریت بخش خصوصی قرار داشته اند. در طرفی در شرکت های تعاونی امرار بر این بود که بین کارور سرمایه بپردازند و برقرار شود و طرف مالک هم باشد. توجه داشته آنها در حوضه کشت آبیاری و برداشت محصول بود تعاونی های تولید آبیگره از واحدهای بهره برداری تجاری از حیث قانونی متفرقی تر بود ولی پیش از انقلاب اسلامی بر اثر وجود مقررات نیمه دولتی و برنامه ریزی حاکم و سرانجام عدم حمایت دولت، قادر به رقابت با سایر بهره برداری ها نبودند.

در جمهوری اسلامی ایران بهره برداری های تجاری نوعی کشت و صنعت و شرکت های سهامی زراعی که در واقع نوعی دولتیسم جدید بود، مورد بی توجهی قرار گرفت و در عین حال برای انگاری زمین ها به خصوص شوری انقلاب و رقابت با سایر تولید آبیگره از واحدهای بهره برداری تجاری نوعی کشت و صنعت و شرکت های سهامی زراعی که در واقع نوعی دولتیسم جدید بود، مورد بی توجهی قرار گرفت و در عین حال برای انگاری زمین ها به خصوص شوری

فرار گرفت، و عملاً آن بهره برداری ها منسوخ شد. زمین و زمین فصل کتاب به شرح موصیفت مراکز خدمات روستایی، کشاورزی و مشاوره ای تخصصی دارد. پس از سپردن انقلاب اسلامی، طرح امرار خدمات روستایی به گفته مولف به منظور تأمین خود کفایی جامعه ایران در مورد محصولات فلزاتی، افزایش تولید، تأمین رانده و بهبود وضعیت زندگی روستاییان و شناسایی و استفاده مناسب میان در شهر و روستا، عرضه به موقع و به میزان کافی و عادلانه ناهای کشاورزی، خدمات فن و زیربنای رفاهی، اعتباری در مناطق روستایی و مشاوره ای به خصوص

اگر مراکز خدمات روستایی، از چندین طرح دیگر و به ویژه از طرح مراکز خدمات عمرانی من، الهام گرفته است. ضمن آنکه سعی شده است ویژگی های خاص فرهنگی، عمومی اقتصادی و اجتماعی جامعه روستایی نیز مشخص تر قرار گیرد.

مرکز خدمات روستایی، روستایی و مشاوره ای بخش واحد برنامه زراعی، بهداشتی، مشاوره ای و نظارتی یک کشاورزی در سطح دهستان است که با اصلاح سیستمها و برنامه های کشاورزی با همکاری و مشارکت مردم بر اساس شناخت عوامل تولید، موجهات بهبود و توسعه کشاورزی حفظ و بهبود منابع طبیعی به صورت جامع از افرون

نمایشگاه بهره برداری منطقه ای مورد عمل قرار می دهد.

در مورد هدف تأسیس این مراکز مولف می گوید: «مخلاف رژیم گذشته که دولت مستقیم از طریق ایجاد واحدهای بزرگ زراعی، درآمد تولید مداخله می کرد، سیاست توسعه کشاورزی رژیم جمهوری اسلامی ایران است که با فراهم آوردن عوامل و موجهات توسعه کشاورزی، اولاً مسیر رسیدن به خود کفایی نسبی درآمد کشاورزی شده، ثانیاً راساً درآمد تولیدی مداخله نکند»

یادآوری چند نکته

یکی از نکات مغرور توجه این است که نویسنده کتاب سعی می کند نظیاتی معمول از نظری عمل به دست دهد. یعنی آنچه در کتاب فعالیت کشاورزی و در ارتباط محسوب مشاهده کرده با خوبان به ساحت روستا پیوسته آنها را به محک تجربه برده آنچه را که در روستا دیده، به صفحه کتاب باورد این نکته را می توان از چندین مورد، به کتاب به ارفا استفاده فرمائید، تک تک نگاه کنید و آثار مولف مؤید این مدعاست.

این خصوصاً در بخش دوم کتاب مصداقاً راستین خویش را می یابید ولیکن بخش اول کتاب فاقد این خصوصیت است.

علاوه بر قبضه فوق، بخش اول در صورت چند یادآوری است:

- ۱- در کتاب یکی از ویژگی های کشورهای در حال توسعه «بسیار زیاد به تولیدات کشاورزی و مواد اولیه سایرین» ذکر شده و گفته شده است که «تقریباً ۸۰٪ درآمد مردم این کشورها از طریق کشاورزی امرار معاش می کنند» (ص ۱۲۲).
- این نکته به یو ملاحظه فرمائید.
- اول اینکه امروزه این نسبت در بسیاری از کشورهای جهان صدم بهم حورده به طوریکه جمعیت در شهر و روستا تقریباً به حالت ۵۰-۵۰ درآمده و در بعضی از نقاط آسیا نیز این نسبت به سرعت در جهت کاهش جمعیت روستایی، در حال تغییر است. ثانیاً اگر هم تولیدات کشاورزی رقم هندی را در صادرات این کشورها تشکیل می دهد، به دلیل مازاد تولید نیست بلکه نتیجه مصرف نکرده است. ولی این مطلب اغلب در بررسی ها مورد توجه قرار نمی گیرد.

یکی از سوالات مهمی که در بخش دوم کتاب برای مطالعه مطرح می شود و کتاب هم نمی تواند پاسخی برای آن بدهد این است که چرا آنکه در دور ۱۳۲۰-۱۳۴۰ تغییرات عمیقی در رابطه با اداره املاک دولتی و موقوفات صورت گرفت، اما به طور کلی پایگاه اقتصادی-اجتماعی رها تغییر نگرفت؟ (ص ۱۰۶)

جواب این سوال در اینجا است که رشا خان، خراغان اصلاحات ارضی نبود، بلکه در پس تهریت یک حکمت توانایی مرکزی بود و برای این کار می بایست پاره ای فرستادن زمین بارها سرکوب کند و مثل و تفرستی مر املاک به فعل آورد. وی در دوران هرج و مرج داخلی با تکیه بر نیروی نظامی قدرت را قبضه کرد. در افراز شعار برقراری دامتیه مبارزه با مالک الطواغیت، و توسعه اقتصادی و سرداد از برخی جانب مالکان اراضی و تجار زمین حمایت کرد. اقدامات وی در رابطه با مساعده زمین خصوصی فوگانه داشت، از یک سو مالکیت ارضی را تثبیت و تسجیل کرد و از سوی دیگر با تبدیل زمین به کالایی قابل معامله، پیوسته زمین بین ناجر و مالک برقرار کرد و به تدریج بازار و مزرعه، شهر و روستا به هم نزدیک شدند و از این حیث سیاسی که متکی به زمینهای بسیار بزرگ بودند

فرز میان رفتند. بنابراین در سطح بالای قدرت نوعی جایجایی صورت می گیرد بدون آنکه تغییری چشمگیر در طبقات پایین از خود بر جای بگذارد.

این مساله در فهم نتایج اصلاحات ارضی شده نیز تا حد زیادی موثر است.

نکته دوم اینکه در کاربرد بعضی واژه ها در کتاب وقت لازم نشده است. به عنوان نمونه در مورد دهستان، یک تعریف معین و مشخص ارائه نشده است و فرق آن با روستا، هم مرده به نادر، حرفه مالک، خوش نشین و... روشن نشده است. همچنین می توان از اصلاح واژه هم آبه به یاد کرد. برای مثال مطابق مطالعاتی که نگارنده این سطر در چندین روستا از توابع شهرستان نساو، انجام داده است در آن مناطق، واژه زمین آبه به این معنی نیست که گروهی به حد آب برآید و زمین برآید به طور مرده صمی به کشت می پردازند بلکه گروه هم آب از تعدادی طرف مالک فراهم می آید تا اینکه بفرماند آب را با اینکه خود خاک ص ۱۲ یا ۱۳ و ۱۶ و ۱۸ را نیز به زود یک گروه) تقسیم کند. در این حالت هر کس سهم خود را از آب دریافت می کند و مزرعه و زمین را آبیاری می کند. البته مزارع معمولاً نزدیک به هم هستند و معمولاً همگی یک محصول را می کاردند ولیکن زمینها تفکیک شده است و هیچ نوع اشتراکی در بهره برداری ندارند.

به همین گونه است واژه خوش نشین، خوش نشین، دکنده و کافه، نویسنده در کتابی، محور خوش نشین، زمین معرفی کرده است، و حال آنکه خوش نشین است که ساکن روستاست و دارای حیوانات و عوامل تولید است و از طریق دریافت مزره اعانت می یابد که نه از طریق دهیوری و گذشته از آن معمولاً شغل اصلی او کشاورزی نیست بعضی از طریق فعالیت های جنی مثل صنایع دستی و بافندگی، و جرای دام و اسنان آن ارتزاق می کند.

نیز در تعریف دهستان در کتاب این گونه می نویسد: «دکنده دهستان مرز از کنار برونه محصولات کشاورزی» (ص ۲۴۵)

و حال آنکه تنگ کردن عبارت است از کندن بونه ای محسوس که در مزرعه پند و چندین وسیعی پیش می آید. چون معمولاً کشاورزان برای جلوگیری از پرازی اوقات مربوط به رویش گیاه، در ابتدا بیشتر بشته می باشند و پس از آنکه محصول تا حدی رشد کرده می باشد از آنها کار زیاد تر می شود. یعنی می کنند تا پایه از قضا و فلانی گویند.

تغییرات عمیق ترین و اساسی ترین موضوعی که در مورد اصلاحات ارضی مطرح شد در کتاب پیش کفای نویسنده، آن سوالات ما این است که چرا سیاست ارضی کشاورزی رژیم پیشین با دستک مواجه شده؟ آیا بعضی از قانین بود یا از اجرائی آن یا شرایط برای اصلاحات ارضی آماده نبودند آیا چون این اقدام به خواست آمریکا و برنامه ای در جهت مطلع امیر باسیس بود، شکست خورد؟ آیا گفته دهنرینه است که این امر با تأخیر در اجرائی او موجب شکست شد و یا به قول فیلی بلارنه به این سبب بود که در نظر جامعه ای طلب مانده صورت گرفت؟